

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Випуск 11

*Матеріали Всеукраїнської
науково-практичної конференції
“Правова держава: досвід, можливості,
механізми формування в сучасній Україні”,
м. Київ, МАУП, 24 квітня 2014 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2014

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 5 від 28.05.14)*

Редакційна колегія:

А. М. Подоляка (голова), д-р юрид. наук, проф.;
А. А. Ізнатченко (заступник голови), канд. техн. наук;
М. Ф. Головатий, д-р політ. наук, проф.;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
Ф. М. Медвідь, канд. філос. наук, проф.
О. В. Куроченко, д-р екон. наук, проф.;
А. С. Лисецький, д-р екон. наук, проф.;
І. П. Розпутенко, д-р наук держ. упр., проф.;
Г. П. Ситник, д-р наук держ. упр., проф.;
Ю. П. Сурмін, д-р соціальних наук, проф.;
В. В. Утвенко, канд. іст. наук, доц.;
Н. М. Чернуха, д-р пед. наук, проф;
М. В. Чечетов, д-р наук держ. упр., проф.;
Н. П. Ярош, д-р наук держ. упр.

Видання здійснене в рамках проекту
“Наукові праці МАУП”

Становлення і розвиток української державності : [зб. наук. пр.] /
МАУП. — К.: ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 11: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. “Правова держава: досвід, можливості, механізми формування в сучасній Україні”, м. Київ, 24 квіт. 2014 р. / редкол.: А. М. Подоляка (голова) [та ін.]. — 2014. — 362 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано статті учасників науково-практичної конференції, присвяченої найважливішій проблемі сьогодення — становленню України як держави. Розглядається формування державності в Україні у різні періоди історії та в різних аспектах.

Для науковців і державних службовців, політиків і політологів, викладачів і студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і суспільства.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

Лисецький А. С. Аграрний ринок: нова парадигма розвитку	102	Соколовська К. М. Демократичні засади судової реформи гетьмана Павла Полуботка	148
Лисовский П. Н. Мудрость как континуум духовной безопасности в противодействии международному терроризму	109	Утвенко В. В. Правове регулювання розвитку житлово-комунального господарства: зарубіжний досвід та Україна	152
Литвиненко В. І. Громадянське суспільство як запорука миру в Україні	114	Христинченко Н. П. Вплив правової держави на процес управління науковою діяльністю в Україні	156
Медвідь Ф. М. Національна безпека Української держави: становлення та шляхи забезпечення	116	Бігдаш В. Д. Фінансово-економічні механізми асиметрії інформації при формуванні правової держави	161
Муравйов К. В. Юридичний аналіз законності Постанови ВР України № 757 “Про самоусунення Президента України від виконання конституційних повноважень та призначення позачергових виборів Президента України”	122	Бортник В. А. Особливості реформування судової системи в сучасній Україні	164
Низенко Е. І. Еволюція наукових поглядів на проблему безпеки підприємництва в сучасних умовах	127	Глушко Л. О. Психологічні особливості стилів управління в сучасних навчальних закладах	167
Пальм Н. Д. Необхідність правової підготовки фахівців соціальної сфери в українському суспільстві	131	Корінчевська І. А. Державне управління в галузі охорони здоров'я	171
Подгорна Г. В., Тьорло В. О. Інноваційний напрям імпоротної діяльності фірм на ринку 3D-принтерів	135	Котеньова О. В., Волобоєва Т. В. Особливості застосування адміністративно-господарського штрафу як виду господарсько-правової відповідальності	176
Корнієнко М. В. Місце ОВС в системі забезпечення економічної безпеки	138	Медвідь Я. Ф. Страхова справа в Україні в умовах незалежності	179
Попова А. В., Тьорло В. О. Економічні аспекти забезпечення організації імпоротної діяльності суб'єктів господарювання України на ринку банкоматів	140	Міхатуліна О. М. Державне регулювання господарської діяльності в сучасних умовах ринку	188
Радзімовська С. Ф. Державне управління в період політичної нестабільності	142	Савіовський М. Ю. Принцип субсидіарності: теоретико-методологічні можливості	191
		Савіовський С. Ю. Шляхи вдосконалення нормативно-правового забезпечення державної мовної політики	197

НЕОБХІДНІСТЬ ПРАВОВОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Становлення і розвиток української державності, вип. 11, с. 131–134

Аналіз сучасної ситуації у сфері професійної підготовки соціальних працівників в Україні дає підстави вважати, що актуальною проблемою соціальної роботи є питання правової компетентності майбутніх фахівців.

Для того, аби соціальна робота розвивалась в Україні як фах і наука, на нашу думку, потрібно дотримуватися системного підходу, враховуючи особливості становлення соціальної роботи як окремого напрямку підготовки у вищій школі, конкурентоспроможність випускників із фаху соціальної роботи на ринку праці та відповідність нормативно-правової бази до сучасних умов соціальної сфери.

Відомо, що питання професійної підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи досліджували такі вітчизняні науковці, як Л. Димитрова, А. Капська, І. Козубовська, В. Поліщук, В. Полтавець, Т. Семигіна та ін. На думку багатьох із них, серед дискусійних моментів, що негативно позначаються на розвитку професійної підготовки соціальних працівників та практичної соціальної роботи, на сьогодні, є недостатність законодавчої бази, яка б регулюва-

ла сферу соціальної роботи, відсутність стратегії реалізації цієї бази на найближчу перспективу, відсутність повного переліку стандартів соціальних послуг [1–3].

Разом із тим, слід зазначити, що українське законодавче поле соціальної роботи не можна вважати остаточно сформованим. В Україні тривають пошуки власної моделі соціального захисту населення, відбувається формування мережі соціальних служб, які б відповідали сучасним уявленням про соціальні послуги, а також нормативно-правового регулювання діяльності таких служб; розвивається законодавство з питань фахового регулювання діяльності практичних соціальних працівників, визначаються правові можливості для партнерства держави і недержавних організацій у соціальній сфері.

У комплексі навчальних дисциплін, що необхідні для вивчення майбутніми фахівцями соціальної сфери для формування у них високопрофесійних якостей, чільне місце посідають правові дисципліни. Вимоги сьогодення також диктують і зумовлюють посилення ролі правової складової у підготовці фахівців цього спрямування.

Так, аби бути кваліфікованим фахівцем у соціальній сфері з на-пряму “соціальна робота”, потрібні, крім профільних, знання професійно спрямовуючих дисциплін. Це на-самперед — Конституція України, а також закони України, постанови Кабінету Міністрів України, основи права та навиків правозастосування.

У головному Законі України — Конституції України, прийнятій 28 червня 1996 р., гарантуються основні права і свободи громадян, серед яких чільне місце посідають права на вільний і всебічний розвиток особистості. Так, наприклад, у ст. 46 гарантується право на соціальний захист, що включає право на забезпечення громадян у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у похилому віці та в інших випадках, передбачених законом. Це право гарантується загальнообов’язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення, створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними. Пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом.

Подальша конкретизація та врегулювання відносин у соціальній сфері здійснюється в законах України “Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні”, “Про статус

і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи”, “Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні”, “Про зайнятість населення”, “Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні”, “Про запобігання захворюванню на синдром набутого імунodefіциту (СНІД) та соціальний захист населення”, “Про психіатричну допомогу”, у Кодексі законів про працю та ін. Усі вони визначають права представників соціально вразливих груп на отримання соціальної допомоги, зокрема на соціальне обслуговування.

У цілому, на сучасному етапі розвитку соціальної сфери в Україні законодавча база, що регламентує соціальну роботу та захист населення, налічує близько 140 нормативно-правових актів.

Не секрет, що останнім часом почастишали випадки неналежного виконання своїх обов’язків як батьками дітей, так і усиновлювачами, опікунами, піклувальниками, поширюються спроби шахрайського заволодіння майном немічних та довірливих громадян, ігнорування їхніх конституційних прав та свобод, які є основою соціального захисту особливо вразливих категорій нашого суспільства та необхідним вектором спрямування спільних зусиль фахівців соціальної сфери з напряду “соціальна робота”.

Зокрема, відомо, що існує необхідність поліпшення методичного забезпечення фахівців із соціальної роботи щодо підтримки виховного потенціалу батьків, більшої уваги до процедур обмеження, позбавлення та

поновлення батьківських прав, а також щодо правових наслідків таких рішень.

На виконання соціальних програм уряд України у минулому році на 12 тис. збільшив кількість фахівців із соціальної роботи, на яких покладено функції з раннього виявлення та своєчасного надання соціальних послуг сім'ям, які опинилися у складних життєвих обставинах.

Соціальні працівники здійснюватимуть своєчасне виявлення можливих проблем у сім'ях, особливо у сім'ях з дітьми, інвалідами; соціальний супровід сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах; допомогу в усуненні можливих проблем через сприяння у працевлаштуванні, здобутті освіти, професії, лікуванні, соціальній реабілітації; сприяння у своєчасному одержанні державних соціальних допомог та послуг, у залученні благодійних фондів, громадських організацій, державних органів до надання допомоги. Усе це вимагає від фахівців соціальної сфери із напругою "соціальна робота" особливої уваги щодо вивчення практичних дисциплін правового напрямку із застосування чинного законодавства під час здійснення необхідних процедур як обмежувального, так і адміністративного характеру.

Не менш значущою стає необхідність опанування основ права та законодавства фахівцями соціальної сфери, адже чимала їх кількість готується для потреб підрозділів слідства та дізнання, пенітенціарної системи. Так, одним із доволі перспективних напрямів підготовки фахівців із психології є здобуття фаху "психолог-судовий експерт".

Головною функцією судово-психологічної експертизи є точна й об'єктивна оцінка індивідуальних особливостей психічної діяльності психічно здорових обвинувачених, свідків і потерпілих у зв'язку з завданнями кримінального процесу. Тому і ґрунтовні знання правових дисциплін є конче необхідними фахівцям із психології як одного з елементів їх подальшої практичної діяльності, адже крім виконання функціональних посадових обов'язків, психолог під час проведення судово-психологічної експертизи несе карну відповідальність за дії, що порушують законодавчо закріплену регламентацію його діяльності.

Щодо фаху "практичний психолог", то і тут не обійдеться без ґрунтовних знань у сфері права. Свідченням тому є хоча б звичайна посадова інструкція практичного психолога закладу освіти, яка вимагає від нього керівництва у своїй діяльності Конституцією України, Декларацією прав людини, Конвенцією про права дитини, законами України "Про освіту", "Про загальну середню освіту", чинним законодавством України, Положенням про психологічну службу системи освіти України, наказами органів управління освітою всіх рівнів, правилами і нормами охорони праці, техніки безпеки і протипожежного захисту, а також Статутом, Правилами внутрішнього розпорядку загальноосвітнього навчального закладу. Також практичний психолог, відповідно до посадових обов'язків, бере участь у роботі комісій з питань соціально-правового захисту дітей, у психолого-медико-педагогічних консультаціях тощо.

Що стосується фахівців із фізичної реабілітації, то згідно з діючим законодавством, вони можуть обіймати посади “спеціаліст з фізичної реабілітації”, “медична сестра (інструктор) з лікувальної фізкультури”, “медична сестра з масажу”, а також працювати як незалежні спеціалісти, використовуючи назви цих професій. Це — сформовані і легітимні професії з особливими професійними аспектами клінічної практики та освіти, що визначаються різноманітністю соціальних, економічних, культурних, політичних та правових умов.

Серед правових умов діяльності фізичного реабілітолога не останнє місце займає збереження лікарської таємниці. Це — різновид професійної таємниці, урегульований чинним законодавством, відповідно до якого медичні працівники а також інші особи в силу виконуваних ними службових та трудових функцій зобов’язані зберігати від доступу сторонніх осіб інформацію, отриману щодо пацієнта в процесі його діагностування, лікування та реабілітації. Таким чином, важливу роль для всіх цих категорій фахівців соціальної сфери відіграє необхідність вивчення та опанування як знань із окремих правових дисциплін, так і загальноправових для усіх напрямів підготовки дисциплін.

Отже, важливо усвідомити, що поряд із необхідністю здобуття та поглиблення знань фахівців соціальної

сфери з профільних, спеціалізованих дисциплін для того чи іншого напрямку підготовки, особливу роль у формуванні їх професійної компетентності також відіграватимуть їхні знання правових аспектів регулювання як обраного напрямку діяльності, так і загальносуспільних відносин, а особливо — навичок їх практичного застосування у своїй повсякденній професійній діяльності.

Література

1. *Захарчук К. М.* Особливості фахової підготовки соціальних працівників у Сполучених Штатах Америки та проблеми української освітньої практики. — [Електронний ресурс].
2. *Димитрова Л. М.* Соціальна робота: логіка розвитку / Л. М. Димитрова // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. — 2003. — № 1. — С. 5–6.
3. *Гайдук Н. М.* Соціальна робота: Практична підготовка студентів на освітньо-кваліфікаційному рівні “бакалавр”: Навч. посіб. / Н. М. Гайдук, Л. Є. Клос, С. Г. Ставкова, С. Я. Беляєва. — Л.: Вид-во Нац. ун-ту “Львівська політехніка”, 2007. — 164 с.
4. *Семигіна Т. В.* Професіоналізація соціальної роботи: перерваний політ? // Підсумки конференції “Професійний статус соціального працівника: роль зацікавлених сторін у його становленні”. — [Електронний ресурс].